

Historie

Kilde 1: Erfaringer med at skrive en takketal

Kilden er et uddrag fra den anerkendte tyske forfatter Martin Walsers tale, da han modtog de tyske boghandlers fredspris. Talen reflekterer over Tysklands bearbejdning af den nazistiske fortid og folkedrabet på Europas jøder, og vakte hed debat i Tyskland, fordi Walser modsatte sig, hvad han kaldte en ”instrumentalisering af vores vanære”. Talen startede den såkaldte Walser-Bubis Debatte, ført i aviser og medier mellem Walser og Ignatz Bubis, som var formand for ”De tyske jøders centralråd” og fundamentalt uenig med Walser.

Martin Walser, ”Erfahrungen beim Verfassen einer Sonntagsrede” af 11. oktober 1998, gengivet i ”Die Walser-Bubis-Debatte”, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1999.

Enhver kender vores historiske last, den uforgængelige skændsel, der går ikke en dag, hvor den ikke bliver foreholdt os. Kunne det være at de intellektuelle, som konfronterer os med skændslen, på denne måde, netop ved at de konfronterer os med skændslen, et kort sekund forfalder til illusionen, at de skulle have undskyldt sig en smule, fordi de igen havde arbejdet i den grusomme erindringens tjeneste, således at de i et øjeblik havde stået ofrene nærmere end gerningsmændene? Et øjeblik formildelse af den ubønhørlige modsætning mellem gerningsmænd og ofre. Jeg har aldrig anset det for muligt at forlade de tiltaltes side. Nogle gange, når jeg ikke længere kan se nogen steder hen uden at blive angrebet af en beskyldning, må jeg til min egen aflastning bilde mig selv ind, at der i medierne også er opstået en rutinemæssig beskyldning. Jeg har allerede kigget bestemt bort tyve gange, når der blev vist de slemmeste filmsekvenser fra koncentrationslejre. Intet menneske som man tager alvorligt benægter Auschwitz; intet endnu tilregneligt menneske omfortolker Auschwitz’ grusomhed; men når jeg hver dag bliver konfronteret med denne fortid i medierne, føler jeg, at der er noget i mig, der sætter sig til modværge mod denne evige præsentation af vores vanære. I stedet for at være taknemmelig for denne konstante præsentation af vores vanære, begynder jeg at kigge bort. Jeg vil gerne forstå, hvorfor fortiden bliver præsenteret i dette årti, endda som aldrig før. Når jeg føler, at der er noget i mig, der sætter sig til modværge, forsøger jeg at aflytte motiverne til denne konfrontering af os med vores skændsel, og jeg er næsten glad, når jeg tror at kunne opdage, at motivet oftere ikke længere er erindringen, det ikke at måtte glemme, men derimod instrumentaliseringen af vores vanære til nutidens formål. Altid til gode, agtværdige formål. Men dog stadig instrumentalisering.

(...)

Auschwitz egner sig ikke til at blive en truende rutine, et middel, der til hver en tid kan sættes ind for at skræmme, eller en moralkølle eller også bare en pligtøvelse. Hvad der kommer ud af en sådan ritualisering, er kvalitetsmæssigt en uforpligtende bøn. Men hvad bliver man ikke mistænkt for, hvis man siger, at tyskerne nu er et normalt folk, et almindeligt samfund?

I diskussionen om Holocaust-mindesmærket i Berlin kan vores efterkommere engang læse efter om hvad folk, som følte sig ansvarlige for andres samvittighed, gjorde. En cementering af hovedstadens centrum med et mareridt så stort som en foldboldbane. Monumentaliseringen af skændslen. Historikeren Heinrich August Winkler kalder det ”negativ nationalisme”. Den er ikke, også selvom

den forekommer tusind gange bedre, bare en smule bedre end sin modsætning, det vover jeg at formode. Sandsynligvis findes også det godes banalitet.

Oversat af Sigrid Jørgensen